

Intensywna rekreacja motorowodna jako czynnik ryzyka dla zbiornika Świnna Poręba

GreenE2 | Policy Brief 26/04 | Jezioro Mucharskie

Teza: strefowanie nie jest zakazem rekreacji motorowodnej. Jest narzędziem zarządzania ekspozycją i ograniczania ryzyka w wielofunkcyjnym zbiorniku, zanim intensywność użytkowania osiągnie poziom utrudniający pogodzenie jego funkcji.

Zbiornik Świnna Poręba pełni równocześnie funkcje przeciwpowodziowe, retencyjne, energetyczne, środowiskowe, społeczne i rekreacyjne. Wody Polskie wskazują jego kluczowe znaczenie przeciwpowodziowe i retencyjne, a w 2026 r. uczestniczyły również w pracach nad spójną koncepcją zagospodarowania terenów wokół zbiornika i rozwojem turystyki wodnej. Rozwój tej funkcji powinien więc obejmować także zarządzanie ryzykami, które może ona generować dla całego systemu.

1. Problem nie zaczyna się dopiero przy „pełnym” jeziorze

Pojemność rekreacyjna akwenu jest ograniczona. Nawet duży zbiornik ma granicę intensywności ruchu, po przekroczeniu której rosną konflikty przestrzenne, ekspozycja na hałas i falowanie, presja na brzegi oraz trudność bezpiecznego współużytkowania. W zbiorniku, którego część brzegów ma udokumentowaną podatność na ruchy masowe, presję na strefę brzegową należy rozpatrywać także w kontekście geotechnicznym. Celem regulacji nie powinno być czekanie na osiągnięcie fizycznego maksimum, lecz wcześniejsze określenie akceptowalnych warunków rozwoju.

Z punktu widzenia zarządzania ryzykiem strefowanie pełni funkcję granicy: określa, gdzie intensywna rekreacja motorowodna może się rozwijać, a gdzie pierwszeństwo mają inne funkcje. Pozwala zachować znaczną przestrzeń dla motorowodniaków, jednocześnie ograniczając ekspozycję pozostałych użytkowników i wrażliwych części zbiornika.

2. Portfel ryzyk związanych z niekontrolowanym wzrostem intensywności

Ryzyko	Mechanizm	Odpowiedź zarządcza
Bezpieczeństwo	Większa intensywność i prędkość zwiększają liczbę interakcji między skuterami, motorówkami, żaglówkami, kajakami, SUP-ami, pływakami i wędkarzami.	strefy, limity prędkości, korytarze
Hałas i konflikt funkcji	Oddziaływanie akustyczne rozchodzi się poza miejsce przebywania jednostki i może ograniczać spokojną rekreację, wypoczynek mieszkańców oraz walory krajobrazowe.	rozdzielenie przestrzenne i czasowe
Fala, brzegi i infrastruktura	Powtarzalne falowanie może zwiększać lokalną erozję oraz presję na brzegi i infrastrukturę. W rejonach podatnych osuwiskowo należy sprawdzić, czy abrazja lub podmywanie podnóży zboczy mogą zwiększać niestabilność; związek ten nie jest obecnie potwierdzony.	ograniczenia falowania, monitoring brzegów i hotspotów geotechnicznych
Środowisko	Ruch, hałas i falowanie mogą zwiększać presję na wrażliwe siedliska i faunę, zwłaszcza w określonych miejscach i okresach.	strefy ochronne, sezonowość, monitoring
Zarządzanie i egzekwowanie	Złożone reguły wymagające stałej kontroli prędkości lub sposobu użycia jednostki są trudniejsze do egzekwowania wraz ze wzrostem ruchu.	proste granice stref, czytelne zasady, monitoring
Reputacja systemu i operatora	Długotrwały konflikt, skargi i negatywny przekaz medialny dotyczący „zapory” lub „Jeziora Mucharskiego” mogą rykoszetem obciążać reputację całego systemu oraz instytucji z nim kojarzonych, niezależnie od formalnego podziału kompetencji.	włączenie ryzyka społecznego do zarządzania zbiornikiem

**Presja
interesariuszy na
gospodarkę wodną**

Rozwój marin, pomostów, usług i inwestycji zależnych od określonego poziomu wody może z czasem zwiększać skargi i presję przy operacyjnym obniżaniu poziomu zbiornika. Nie oznacza to automatycznie skutecznych roszczeń prawnych, lecz tworzy zależność i ryzyko zarządcze.

ograniczanie zależności,
jasna komunikacja
nadrzędnych funkcji
zbiornika

3. Strefowanie jako środek kontroli ryzyka

W zarządzaniu ryzykiem nie trzeba eliminować aktywności, aby ograniczyć jej skutki. Można zmniejszyć ekspozycję poprzez rozdzielanie przestrzenne, czasowe i prędkościowe. W przypadku Jeziora Mucharskiego strefowanie może pełnić właśnie tę funkcję.

ŹRÓDŁO PRESJI → EKSPOZYCJA → KONSEKWENCJE → KONTROLA RYZYKA

intensywny ruch motorowodny → inne funkcje i wrażliwe obszary → konflikt / szkoda / presja → strefy + prędkość + czas

Tak rozumiane strefowanie nie wyznacza „zwycięzców” i „przegrych”. Ustala warunki, w których rekreacja motorowodna pozostaje trwałą funkcją zbiornika, ale jej rozwój nie prowadzi do wypierania funkcji mniej intensywnych przestrzennie lub bardziej wrażliwych. Z punktu widzenia egzekwowalności preferowane są zasady proste i obserwowalne: czytelne granice stref oraz ograniczenia prędkości tam, gdzie są rzeczywiście potrzebne i możliwe do kontrolowania.

4. Ryzyko geologiczne i stabilność brzegów

Ryzyko osuwiskowe wokół zbiornika jest udokumentowane niezależnie od obecnej presji rekreacyjnej. Opracowania geologiczne wskazywały na możliwość reaktywacji starszych osuwisk pod wpływem nawodnienia i zmiennego piętrzenia, a Wody Polskie w 2019 r. prowadziły zabezpieczenia osuwisk w Świnnej Porębie i Ostałowej, wskazując ich znaczenie dla stabilności gruntów, ochrony infrastruktury i zachowania pojemności zbiornika. Nie oznacza to, że intensywny ruch motorowodny powoduje osuwiska. Uzasadnia natomiast objęcie monitoringiem miejsc, w których powtarzalne falowanie może przyspieszać abrazję lub podmywanie brzegu i w ten sposób stanowić dodatkowy czynnik obciążający już podatne odcinki.

5. Dlaczego dotyczy to także profilu ryzyka Wód Polskich

Formalne kompetencje dotyczące regulacji sposobu korzystania z akwenu są rozdzielone między różne instytucje. Nie oznacza to jednak, że skutki rozwoju turystyki wodnej są obojętne dla operatora wielofunkcyjnego zbiornika. Wody Polskie odpowiadają za gospodarkę wodną i podstawowe funkcje obiektu, prowadzą gospodarkę rybacką, monitorują sytuację hydrologiczną, a jednocześnie uczestniczą w rozmowach o rozwoju turystycznym zbiornika.

Ryzyko szczególnie istotne w długim okresie: im więcej infrastruktury i działalności gospodarczej uzależnia swoją wartość od wysokiego lub stabilnego poziomu wody, tym większa może być przyszła presja na operatora przy konieczności obniżania poziomu wynikającej z nadrzędnych funkcji przeciwpowodziowych, retencyjnych lub hydrologicznych. Oficjalne materiały Wód Polskich wskazują, że wahania poziomu są naturalną konsekwencją funkcji przeciwpowodziowej zbiornika.

6. Wniosek dla procesu regulacyjnego

Granica intensywności użytkowania istnieje niezależnie od tego, czy zostanie wcześniej zaprojektowana. Strefowanie pozwala wyznaczyć ją świadomie — zanim wyznaczą ją konflikty, wypadki, degradacja funkcji lub narastająca presja interesariuszy.

Dlatego ocena wariantów regulacyjnych powinna obejmować nie tylko pytanie „ile akwenu pozostawić dla skuterów”, lecz także: jaki poziom ekspozycji pozostałych funkcji jest akceptowalny, które obszary są najbardziej wrażliwe, czy presja na brzegi wymaga dodatkowych ograniczeń oraz jakie zasady pozostaną czytelne i wykonalne przy dalszym wzroście ruchu.

Kontekst i podstawa

Brief jest wyciągiem z szerszej zintegrowanej oceny ryzyka i odporności systemu Zapora Świnna Poręba – Zbiornik Jeziora Mucharskiego. Ryzyko osuwiskowe oparto m.in. na publikacjach geologicznych oraz informacji Wód Polskich o zabezpieczeniach osuwisk w Świnnej Porębie i Ostałowej.

Źródła uzupełniające: A. Gałaś, *Przegląd Geologiczny* 49(9), 2001; A. Szafarczyk, 2019, DOI 10.37105/iboa.29; *Wody Polskie*, 30.07.2019.